

DS. C.J. MEEUSE

„Ik hoop dat er
nooit strijd over mijn
berijming wordt gevoerd”

Leven *bij de* psalmen

Het is even stil geweest na het verschijnen van de psalmberijming van dominee C.J. Meeuse. Niet overal werd zijn werk juichend ontvangen. Toch vindt de bundel inmiddels ook weerklank en zingen er diverse gezinnen en verenigingen uit. Innerlijke drang was zijn drijfveer en niet de wil om te vernieuwen. De predikant: „Ik had begrip voor mensen die bang waren hun geliefde psalmen kwijt te raken.” Een terugblik.

Toen hij jong was, schreef ds. C.J. Meeuse al gedichten, maar daar bleef weinig van bewaard.

In een tijd van aanvechting deed hij nagenoeg alles uit zijn jeugd weg. Later pakte hij de draad toch weer op. Wat drijft hem? De predikant: „Bepaalde belevingen vragen het om vastgelegd te worden, ook voor anderen. Mijn eerste bundel gaf ik uit toen één van mijn zussen persoonlijk iets aan een gedicht van mij had. Toen voelde ik dat ik de geschreven verzen niet voor mezelf mocht houden. Nu heb ik soms ook het verlangen om onze jeugd iets aan te reiken om te zingen. De wereld heeft zo veel goddeloze liederen. Moeten wij dan niet zorgen dat onze jongeren iets goeds in handen krijgen? Daarvoor gaf de Jeugdbond van de Gereformeerde Gemeenten onlangs samen met uitgeverij Den Hertog een bundel voor jongeren uit en ik ben er blij mee. Ook onze zangkoren putten al decennia uit veelal hetzelfde repertoire waar dirigenten wel eens iets aan mogen doen. Er is veel oppervlakkige geestelijke muziek en veel verzen overschrijden de grenzen van de rechtzinnigheid. Onlangs verscheen voor onze zangkoren een professionele bundel van de hand van onder ons bekende componisten, waarin mijn psalmberijming ook is opgenomen. Ook is men bezig aan een Braille-editie ervan.”

Niet iedereen kan zomaar een nieuwe berijming maken. Volgens de predikant is de kwaliteit van de poëzie belangrijk. „Een dichter moet het verlangen hebben om bepaalde belevingen vast te leggen, maar ook het vermogen bezitten de taal dienstbaar te maken aan een compacte en rijke, zo mogelijk kunstzinnige verwoording. Ook moet je wel een goede taalbeheersing en enige kennis van de dichtkunst hebben. Je moet voor een psalmberijming de mooiste vorm kiezen. De vorm moet het wezen dienen. Het is erg moeilijk om bepaalde normen aan te wijzen, vooral als het om cultuurbepaalde aspecten gaat. De westerse cultuur hecht aan bepaalde rijmsorten, versvormen, rijmschema's en aan een bepaald metrum. Die dienen om de boodschap op een esthetisch verantwoorde manier te verwoorden”, aldus de predikant.

MISVERSTAND

Bij zijn eigen berijming gebruikte dominee Meeuse de Bijbeltaal van de Statenvertaling en de berijming van Marnix van St. Aldegonde. „Onze Statenvertaling staat bijzonder dicht bij de grondtekst. Bij het dichtwerk had ik naast die vertaling met kanttekeningen ook de grondtekst met een Joods commentaar bij de hand. De berijming van Datheen wijkt hier en daar af van de Statenvertaling, want die vertaling

stond in zijn dagen nog niet; ook Marnix maakte soms andere keuzes bij het vertalen, maar ik volgde nagenoeg altijd onze trouwde vertaling”, vertelt de predikant. Hij signaleert dat de verkeerde ideeën in de berijming van 1773 al dikwijls door voorstanders van Datheen zijn aangegeven. „Het laatste vers van Psalm 1 is idelijk onschriftuurlijk. Die vaste gang van het pad der deugd was niet de gang van Marnix of van David. Het staat zo ook niet in de Bijbel. Ook bij het laatste vers van Psalm 33 is er veel neergeschreven wat we in de Bijbel niet terugvinden. Ik doel dan op de vrijheid die de dichter neemt bij de bedereer steeds alle smart.’ Dat bidden wij niet. Wij vragen eerder: ‘Heilig alle smart.’ Dat is Bijbels. Sommige psalmen van 1773 staan echt op wat grotere afstand van de Bijbeltekst. Ik denk onder andere ook aan het gebruik van de naam ‘Opperwezen’. Marnix benadrukt ik ook graag het vele plezier in deze berijming. Veel verzen zijn dikwijls gebruikt voor het geestelijk leven van Gods kinderen. Het is een heel droevig misverstand te denken dat ik mensen

verzen wil afpakken die ze zo liefhebben! Zelf zing ik ook dikwijls uit die berijming en de Heere gebruikte die ook wel voor mij. Mijn berijming mag ernaast staan, maar ik schreef die beslist niet om de berijming van 1773 te verdringen.”

Wat maakt uw berijming tot een unieke berijming?

Ds. Meeuse: „Bij de berijming van Datheen was de Statenvertaling nog niet gereed, dus is die niet gebruikt. Datheen kon er helaas geen zorg voor dragen om de tekst van zijn

verzen bij de melodieën te laten passen, zodat de klemtoon nogal eens verkeerd valt. Ook vertaalde hij uit het Frans, waardoor de woordvolgorde dikwijls niet de onze is. Veel van zijn taalgebruik is niet alleen voor kinderen, maar ook voor volwassenen moeilijk of niet meer te begrijpen. Marnix had meer talent en ook bij hem proeven we de Godsvreze die zeker ook in de berijming van Datheen doorklinkt. Ook hij kon nog geen gebruikmaken van de Statenvertaling van de Bijbel.

In mijn berijming probeerde ik nauw aan te sluiten bij de Bijbeltekst in de Statenvertaling. Tekst en melodie vormen een eenheid; ik zong tijdens het dichten. Ook heb ik consequent de naam ‘Heere’ gebruikt. Zowel Datheen als Marnix gebruiken ook wel de naam ‘Heer’ en in 1773 besloot men zelfs dat overal consequent de naam ‘Heer’ gebruikt moest worden, zelfs als er een stoplap bij moest komen om een zin te vullen. Denk aan Psalm 25:2: ‘Heer, maak mij Uwe wegen...’ Dat mocht niet zijn: ‘Heere, maak mij Uwe wegen...’ De GBS zette in haar psalmboekjes overal een

„Als God bepaalde verzen in je leven gebruikt, krijg je die verzen lief. Ze zingen in je hart”

DS. C.J. MEEUSE

CHTS Ds. C.J. Meeuse: „Het is een droevig misverstand te denken dat ik mensen verzen wil afpakken die ze zo liefhebben.”

„Deze berijming
is goed zingbaar”

Paralleluitgave

Kees Proos van uitgeverij Proza Musica uit Veenendaal gaf naar aanleiding van de verschijning van de psalmberijming van ds. Meeuse een bundel koormuziek (*Psalmen, een blijvende inspiratiebron*) uit. Kees: „De berijming werd bij ons in de gemeente op de psalmzangavonden gezongen en ik moet zeggen dat de psalmen me aanspraken. Ik heb ruime ervaring als dirigent en ben ervan overtuigd dat deze berijming goed zingbaar is. Bovendien is het taalgebruik wat frisser dan die in de berijming van 1773. Dat is ook logisch, want die berijming is toch al weer meer dan tweehonderd jaar oud. Niet geforceerd, maar nét wat meer hedendaags. Toen we er wat meer mee bekend raakten, vatte ik het idee op om een paralleleditie van 25 redelijk bekende psalmen samen te stellen en vijf componisten te vragen om er zettingen op te maken, zodat ze voor koren goed bruikbaar werden. Uiteindelijk zijn Dick Sanderman, Evert van der Veen, Martin Zonnenberg, Roelof Elsinga en Johan van Oeveren bereid gevonden dat te doen.”

berijming wordt gevoerd. Toen men ergens begon te ruziën of er wel verzen uit mijn berijming gezongen mochten worden op een psalmzangavond, zei ik meteen dat ik het dan zelf niet wilde. Psalmen zijn me te heilig voor zo'n ruziesfeer. Zing dan maar in een andere berijming en laat de mijne alleen gezongen worden waar er geen ruzie over is. Er waren fijne, positieve reacties van mensen die er begrip en waardering voor hadden, met name omdat ze de gebreken van 1773 kenden en ook omdat ze liefde tot de psalmen hadden. Sommige predikanten bemoedigden me zeer, maar ook gemeenteleden met enige kennis van zaken waren positief. Er waren echter ook negatieve reacties en die moet je accepteren als ze terecht zijn, maar helaas werden die niet altijd inhoudelijk onderbouwd. Ze waren vooral ingegeven door angst voor

apostrof achter 'Heer', maar het principe veranderde er niet door. Omdat wij gewend zijn de naam 'Heere' te gebruiken, deed ik dit in mijn berijming ook overal en onder andere daarin verschilt mijn berijming van alle andere.”

Welke eisen stelt u aan een goede berijming?

„Allereerst moet ze de Bijbelse boodschap zuiver vertolken op zo'n wijze dat ze de oorspronkelijke Bijbeltekst zo dicht mogelijk benadert en geen gedeelten weglaat. In de tweede plaats moet de dichter geen eigen gedachten naast de Bijbelse boodschap plaatsten, alsof ze eraan gelijkwaardig zijn. In de derde plaats verdient Gods Woord in de berijming van Schriftgedeelten ook een 'eerbare' berijming, dus een zeker literair niveau. In de vierde plaats is het nodig dat de dichter weet of hij zijn werk doet om het te laten zingen. Ik kan me goed voorstellen dat men soms een dichtvorm kiest die zich minder leent om gezongen te worden, maar meer om te reciteren.”

Wat is voor u de mooiste psalm qua inhoud en waarom?

„Veel psalmen hebben een rijke en diepe inhoud en ik kan moeilijk het criterium van schoonheid gebruiken om de waarde van psalmen met elkaar te vergelijken. Ieder die bij de psalmen leeft, weet dat de Heere soms de ene psalm voor je gebruikt en een volgende keer een andere. Dan gaat het meer om het meeklinken van de ziel met de vertolking van de boodschap in dat vers, dan om schoonheid. Een psalm die ik veel lees met jongeren als ze voor een gesprek komen, is Psalm 25. Daarin staat heel veel wat hun tot onderwijs en leiding kan dienen. Psalm 13 betekende overigens ook veel voor me in mijn leven en bepaalde verzen van Psalm 94 gebruikte de Heere ook in mijn leven.”

U liet blijken dat er bij het verschijnen van uw berijming nogal wat misverstanden waren...

„Ik hoop dat er nooit strijd over mijn

onrust. Men wil geen discussies. Ik kreeg ook brieven en soms werd het werk als het ware vervloekt: hoe durfde ik het om aan de 'heilige' tekst van 1773 te komen? Geheel ten onrechte maakten sommigen na het verschijnen van de totale berijming een vergelijking met de HSV. Dit is de reinste onzin, want ik sluit in mijn berijming juist veel dichter aan bij de Statenvertaling dan de berijming van 1773 en ik gebruikte de HSV niet. Begrip had ik voor de mensen die bang waren hun geliefde psalmen kwijt te raken. Dat hoeft natuurlijk helemaal niet. Ik zing zelf thuis ook uit 1773. Als God bepaalde verzen in je leven gebruikt, dan krijg je die verzen lief. Ze zingen in je hart.”

SCHREEUWERS

Meer pijn deed de predikant de opmerking van sommige critici die meenden dat hij door het dichten zijn ambtelijk werk had verwaarloosd. Ds. Meeuse: „Ik was er al mee bezig vóórdát ik predikant was en het is totaal geen haastwerk geweest. Er zat op geen enkele wijze druk achter. In tijd die anders wellicht verloren was gegaan – bijvoorbeeld bij mijn verblijf in de vakanties – werkte ik er het meeste aan. Ik ben teleurgesteld door het geringe aantal eerlijke beoordelingen van mijn psalmberijming. Bij velen ontbreekt de moed om er iets goeds over te schrijven, uit angst mensen tegen zich in het harnas te jagen. Er is weinig kennis meer van de bezwaren die er vroeger waren tegen de berijming van 1773. Soms durft men op psalmzangavonden mijn berijming niet te zingen, omdat een enkeling – die niet door deskundigheid gehinderd wordt – grote bezwaren tegen mijn berijming meent te moeten maken. Dat bleek wel uit sommige van de op internet geplaatste reacties op het RD-artikel. Het spreekwoord zegt: 'Schreeuwers zijn altijd de baas.' Je zou willen dat er een eerlijke vergelijking werd gemaakt met bijvoorbeeld de berijming van 1773. Maar wellicht moeten we daar nog een tijd op wachten.”

Wat deed het met u om de psalmen zó door te werken?

„De boodschap raakte soms mijn hart en gaf me leiding of ook wel bemoediging. Toen de berijming gereedgemaakt was voor de druk, moest ik de volgende dag naar het ziekenhuis voor een hartoperatie. We zongen aan tafel Psalm 16 en vers 3 gaf toen bijzonder weer wat in mijn hart leefde

en me ook zeer bemoedigde:
*De Heere is mijn Erf, mijns bekers Deel.
 U onderhoudt mijn lot, U stuurt mijn leven
 en geeft mij nooit van kruis of druk teveel.
 U richt mijn blik op wat U hebt gegeven.
 Het lieflijk Deel dat ik straks zal beërven,
 wordt zo bewaard dat niets het kan verderven.*

„De berijming
 combineert
 doorleefdheid en
 deftigheid”

Samen zingen

Bij de familie D. Trouwborst uit Gouda kreeg de nieuwe psalmberijming van ds. C.J. Meeuse een warme ontvangst. Samen met de kinderen en kleinkinderen zingt men ze nogal eens rondom het orgel.

„Vorig jaar kerst gaven we alle kinderen en kleinkinderen een uitgave,” vertelt Trouwborst. „We hebben daar geen spijt van en weten dat de kinderen er thuis ook uit zingen. Het is een mooie berijming die het ‘doorleefde’ van Datheen met de ‘deftheid’ van 1773 combineert. Wat ons ook aanspreekt, is dat ds. Meeuse zich consequent heeft gehouden aan de naam ‘Heere’, iets wat de berijming van 1773 beslist niet wilde, alhoewel de Gereformeerde Bijbel Stichting dit wegwerkte met een apostrof. Ds. Meeuse werkte de kritiek op ‘1773’ netjes weg. In de recensies heb ik weinig inhoudelijke kritiek gelezen. Aanmerkingen betroffen bijzaken,” aldus de Gouwenaar. Het bezwaar dat er teveel berijmingen zouden

ontstaan, vindt Trouwborst zeker niet terecht. „Aanmerkingen op het steeds toenemend aantal verklaringen van de Heidelberger, met alle nuanceringen daarin, zouden we beter kunnen plaatsen. Met een andere psalmberijming ga je juist beter op de inhoud letten. De in de kerk opgegeven psalmen zoek ik zelden op. De meeste ken ik toch aardig uit m’n hoofd. Een gevaar is dat je dan soms gedachteloos zingt. Nu we thuis de berijming van ds. Meeuse zingen, zijn we ook meer op de inhoud gaan letten. Onwillekeurig vergelijk je ook de één met de ander. We vinden dat leerzaam. Ook is de rijm in zijn berijming soms verrassend speels, zoals in het slot van Psalm 84:5 ‘k Ben liever klein nabij mijn HEERE / een dorpelwachter in Zijn huis / dan groot en thuis bij ‘t boos gespuis.’”

